

ТЕМА. Бернард Шоу «Пігмаліон». Ідеї «одухотворення» людини й життя засобами мистецтва, збереження національної культури, розвитку мови

Завдання:

- визначити проблематику твору, зокрема «одухотворення» людини й життя засобами мистецтва, збереження національної культури, розвитку мови;
- розкрити ідейно-художні та композиційні особливості п'єси;
- визначити особливості конфлікту в творі.

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Особливості композиції п'єси «Пігмаліон»

Комедія «Пігмаліон» має композиційну структуру драми-дискусії. У ній виділяються такі елементи: зав'язка (дія I і II), розвиток дії (дія III і IV), дискусія (дія V).

Зав'язка п'єси. У ній відбувається знайомство основних дійових осіб між собою. Головна героїня Елайза – вулична торговка квітами – бідно одягнена, говорить мовою англійських низів «кокні», а її торгівля більше схожа на жебрацтво. Однак, ми бачимо, що дівчина не позбавлена почуття власної гідності, вона змогла у злиднях зберегти моральні поняття, тверезий погляд на життя. Самоповага, природна обдарованість, уявлення Елайзи про краще життя, у якому треба бути чистим, де правильно говорять, навчаються манер, стали визначальними для її подальшого перетворення у витончену й одночасно сильну жінку. Елайза прагне піднятися над життєвими обставинами. Вона міркує, якщо дивак-вчений навчить її говорити правильно, то це допоможе їй підвищити соціальний статус і стати продавчицею у квітковій крамниці. Реаліями життя викликана її «ділова розмова» і візит у «повному параді» до професора фонетики, що взявся перетворити вульгарну замазуру на світську даму. В образі професора Гігінса автор представляє тип ученого, що цілком поринув у свою науку. Експеримент з Елайзою цікавий йому сам по собі. Спочатку дівчина служить лише «піддослідним матеріалом» і він байдужий до її внутрішнього світу, так само він грубо й гордовито ставиться до світських дам також. Герой вільний від станових забобонів, мислить широко й вільно.

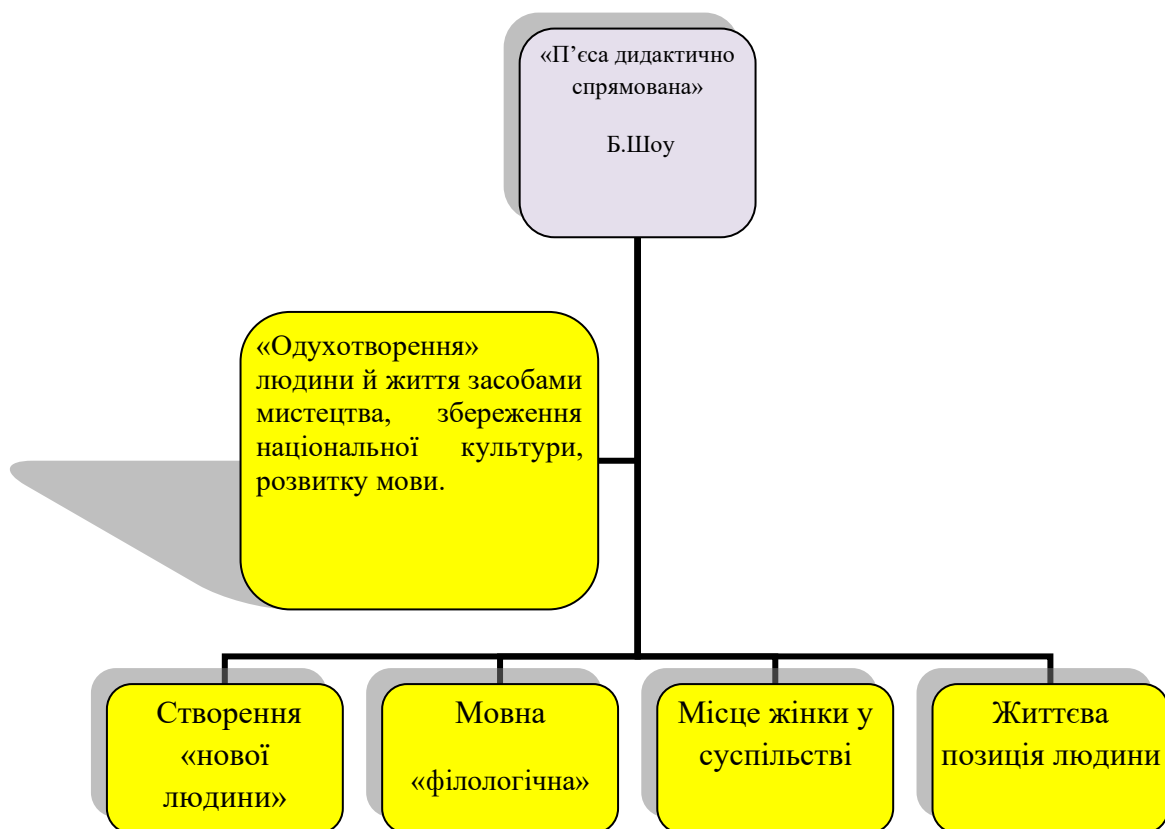
Розвиток дії. Процес навчання Елайзи безпосередньо не показаний. Можна простежити лише його поетапні результати: це сцена в салоні місіс Гігінс і сцена нічної розмови дівчини з професором після тріумфального завершення експерименту. Гігінс та його талановита учениця докладають чимало зусиль для досягнення мети. Елайза вбирає все краще, що дає їй сприятливе середовище, однак, за словами професора, йому вже треба думати не тільки, як дівчина говорить, але й про те, що вона говорить. На цій невідповідності форми та змісту тримається комізм сцени в салоні місіс Гігінс. Говорячи про погоду, дівчина збивається на дикторський тон, а потім і зовсім на звичному жаргоні розповідає історію з особистого життя «в

народі». Салонні інтонації й бездоганна вимова колишньої квіткарки поєднуються з вульгарною лексикою лондонських нетрів.

Кульмінацією комедії є сцена нічної розмови Гігінса та Елайзи, у ній відображено головний результат експерименту – вулична торговка не тільки навчилася говорити й набула світських манер, а й усвідомила себе особистістю. **Парадокс** даної ситуації полягає в тому, що Елайза –Галатея «бунтує» проти свого творця, проти пасивної ролі «матеріалу для експерименту», що він їй відводить. Дівчина дає урок своєму вчителю, але той, як показує драматург, засвоює його набагато гірше за ученицю. Порівнюючи цих двох героїв, автор підкреслює багатство натури Елайзи, її незалежний характер, показуючи, що свідомо обмеженість професора науковими інтересами позбавляє його людяності.

Дискусія і відкритий фінал. Суттю дискусії є ідейний конфлікт між Елайзою і Гігінсом. Ставши в результаті виховання й розвитку природних задатків гордою і сильною жінкою, колишня квіткарка жадає від професора визнання за нею цих якостей. Натомість професор, який однаково байдуже ставиться як до леді, так і до квіткарки, пропонує дівчині свій ідеал – активне й вільне від пристрастей життя. Ці позиції несумісні, характери героїв однаково сильні і навряд чи один із них поступиться іншому. От чому і неможлива «щаслива розв'язка » у стосунках Гігінса-Пігмаліона і Елайзи-Галатеї. Тому фінал і залишається відкритим, а дискусія продовжується і тоді, коли закінчується п'єса.

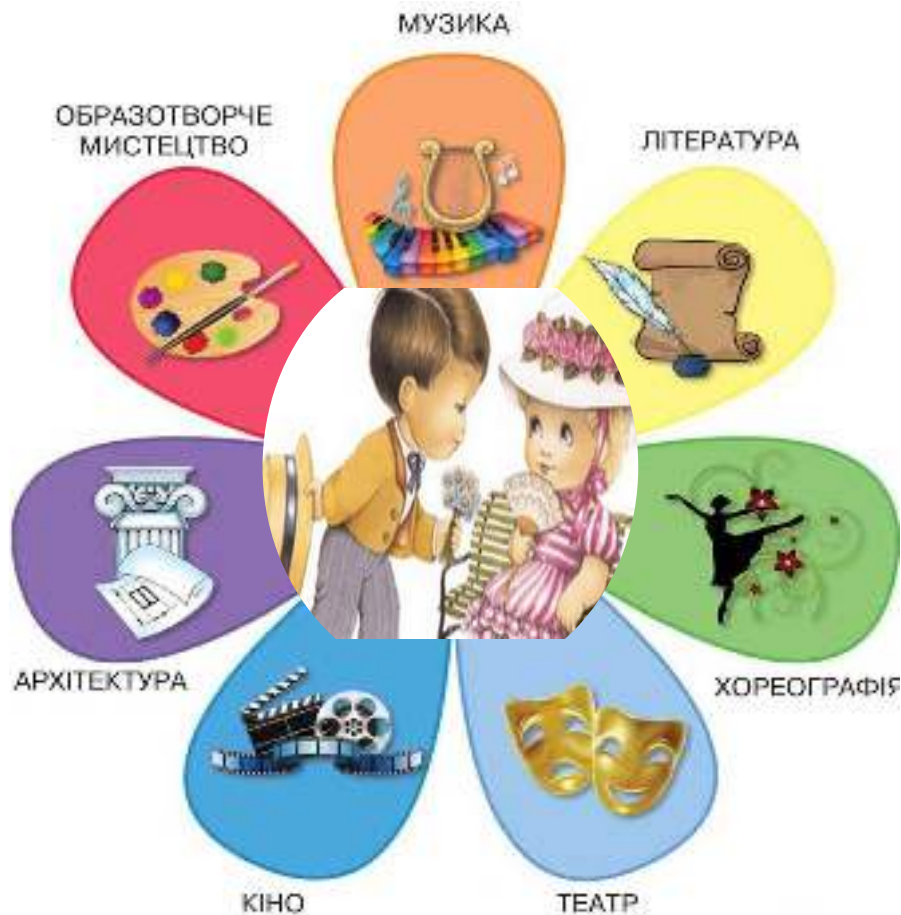
Проблематика п'єси «Пігмаліон»



Вплив мистецтва на людину

Ефект впливу мистецтва на особу виявляється в змінах її свідомості й поведінки на краще. Науковець Л.С. Виготський відзначав, що мистецтво втягує в коло соціального життя найособистіші складники нашої істоти. Для цього мистецтво володіє значним арсеналом специфічних засобів, відсутніх в інших формах людської свідомості.

Ідеологічні аспекти в художньому творі, будучи органічно вплетеними в тканину живих, зримих художніх образів, впливають на свідомість людини непомітно, як і на розум, почуття, волю.



Особливості конфлікту п'єси «Пігмаліон»	
Соціальний конфлікт	«...Соціальний конфлікт у комедії щонайтіснішим чином пов'язаний із конфліктом філологічним... Драматург розглядає мовлення громадянина як важливу ознаку його соціальної належності. Шоу розглядає просвіту, зокрема - мовленнєве вдосконалення людей, як засіб вирішення суспільних проблем, подолання прірви між класами... Драматург ставить актуальну й зараз проблему ролі мовленнєвої культури в житті як окремої людини, так і цілого суспільства, нації, держави».

«Філологічний конфлікт»	«...Незнання правильної літературної мови як соціальна ознака дуже дорого коштує мовцеві як у переносному, так і в прямому значенні слова «дорого». «Філологічний конфлікт» Бернард Шоу розвиває передусім на соціальному ґрунті: як справедливо зауважує Хігінс, кокні-Елайза ніколи не досягне успіху в житті та кар'єрі, доки буде розмовляти на своєму аргі... Мовна недосконалість (як складова недосконалості загальноосвітньої) - перепона на шляху до соціальних вершин» (за Ю. Ковбасенком).
Драматичний конфлікт	Зіткнення не просто почуттів, але почуттів інтелектуально обмежених (адже за переживаннями кожного з головних героїв п'єси стоять певні ідеї), надає драматичному конфліктові «Пігмаліона» особливої гостроти. Водночас - забезпечує йому принципову «відкритість», зумовлює неможливість його розв'язання...» (за В. Гладишевим).

Перегляньте трейлер вистави «Моя леді» за п'єсою Б.Шоу «Пігмаліон» Сумського академічного театру драми та музичної комедії імені М. Щепкіна. Режим доступу:

<https://www.youtube.com/watch?v=N3plgCufEtk>

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

1. Виконайте інтерактивну вправу. (автор С.І. Гунбіна)

Режим доступу: <https://learningapps.org/display?v=p2xpgpyen20>



2. Випишіть із хмаринки (автор Н.В.Шепєлєва) слова, що відповідають ідейному змісту п'єси Б.Шоу «Пігмаліон»



БЛОК КОНТРОЛЮ

1. Питання для самоконтролю:

- Які проблеми порушені в п'єсі «Пігмаліон»?
- Назвіть особливості композиції твору.
- Чи є у творі розв'язка? Доведіть.
- Чи згодні ви з думкою, що освіта й виховання – основні чинники становлення особистості? Чому?
- Чи впливає мистецтво на людину. Як саме?
- Поясніть вираз «філологічний конфлікт».

Домашнє завдання. Скласти план твору.

<https://www.youtube.com/watch?v=TskZhsJ5yQ>